

Tiivistelmä kansainvälisten ihmisoikeussopimusten valvontaelinten Suomelle antamista suosituksista

Lapset ja nuoret

Suosituksien perusteella hallituksen tulee ryhtyä toimiin ja raportoida seuraavalla määräaikaishuolinnin kierroksella tuloksista. Tiivistelmässä suositukset on huomioitu vuoden 2023 syksyyn asti. Vuonna 2022 annetut UPR-suositukset ovat listattuna erikseen. Suosituksia on tiivistetty ja lyhennetty. Suositukset ovat alun perin englanniksi, käännökset ovat epävirallisia. Tiivistelmässä on pääasiassa suosituksia, joiden yhteydessä nimenomaisesti mainitaan lapset ja nuoret. Tiivistelmä sisältää myös joitain soveltuvia suosituksia ilman nimenomaista mainintaa.

Tiivistelmässä on huomioitu seuraavien sopimusvalvontakomiteoiden suositukset (komiteoiden nimien lyhenteet ja suositusten antamisvuosi suluissa):

- YK:n Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea (CEDAW, 2022)
- YK:n Ihmisoikeuskomitea (CCPR, 2021)
- YK:n Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitea (ICESCR, 2021)
- YK:n Kidutuksen vastainen komitea (CAT, 2016)
- Rotusyrjinnän poistamista käsittelevä komitea (CERD, 2017)
- Lapsen oikeuksien komitea (CRC, 2023)
- Euroopan neuvoston kidutuksen vastainen komitea (CPT, 2021)
- Euroopan neuvoston Ministerikomitean suositukset kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen täytäntöönpanosta Suomessa (FCNM, 2020)
- Ihmiskaupan vastaista toimintaa koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen osapuolten komitea (GRETA, 2019)
- Euroopan rasismien ja suvaitsemattomuuden vastainen komitea (CRI, 2019)
- Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä (GREVIO, 2019)
- Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea (2019)
- Ministerikomitean suositukset alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevasta eurooppalaisesta peruskirjasta (2018)
- Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun Nils Muižnieksin Suomea koskeva raportti (2012)

Erikseen

- YK:n yleismaailmallinen määräaikaistarkastelu (UPR, 2022)

Sisällys

Elintaso ja köyhyys.....	2
Ihmiskauppa ja prostituutio.....	3
Ilmastonmuutos.....	3
Kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja niiden valvontaelimet	3
Koronapandemiasta toipuminen.....	4
Koulutus	4
Lapsen etu ja näkemysten kunnioittaminen	4
Lapsen oikeudet digitaalisessa ympäristössä	5
Lapsen oikeuksien sopimuksen yleiset täytäntöönpanotoimet.....	5
Lapsen osallisuus.....	5
Lapset aseellisissa selkkauksissa	5
Lapsia koskeva lainkäyttö	6
Lapsiin kohdistuvat haitalliset käytännöt	6
Lapsiin kohdistuva väkivalta.....	7
Lasten ja nuorten mielenterveys	8
Lasten ja nuorten terveys.....	8
Lastensuojelu, perheympäristö ja sijaishuolto	9
Maahanmuuttajat, turvapaikanhakijat ja kansalaisuudettomat	10
Pakkoavioliitto	10
Romanilapset	11
Saamelaiset lapset.....	11
Seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti.....	11
Syrjintä ja yhdenvertaisuus	11
Vammaiset lapset.....	11
Vapaa-aika ja virkistystoiminta.....	12
Vihapuhe.....	12
Vähemmistökielten turvaaminen	12
YK:n yleismaailmallinen määräaikaistarkastelu (UPR).....	12

Elintaso ja köyhyys

- Välttää sosiaaliturvaetuuksien leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyyden ja syrjäytymisen vaarassa oleviin lapsiin.
- Varmistaa riittävä elintaso kaikille lapsille, mukaan lukien vammaisille lapsille, turvapaikanhakijalapsille ja laittomasti maassa oleskelevien lapsille.
- Toimenpiteitä asunnottomuuden ehkäisemiseksi.
- Koota ja julkaista tietoja katuoloissa elävien lasten määrästä ja vastata heidän tarpeisiinsa.
- Seurata sosiaali- ja terveystalouden parantamisohjelmien vaikutuksia köyhyyden ja eriarvoisuuden vähenemiseen.

Ihmiskauppa ja prostituutio

- Perustaa kansallinen mekanismi (National Referral Mechanism) ihmiskaupan lapsiuhrien tunnistamiseksi ja avun ohjaamiseksi, sisältäen
 - rutiininomaisen harkinnan ihmiskaupan mahdollisuudesta haastatellessa turvapaikanhakijalapsia
 - proaktiivisen ihmiskaupan uhrien tunnistamisen tapauksissa, joissa ilman huoltajaa turvapaikkaa hakevat lapset ovat saattaneet joutua ihmiskaupan uhreiksi pakkoavioliiton takia.
- Koulutuksen lisääminen ihmiskaupan uhreja, mukaan lukien lapsia, kohtaaville ammattilaisille.
- Toimia prostituution kysynnän vähentämiseksi sekä tukiohjelmia naisille ja tytöille, jotka haluavat jättää prostituution.
- Tutkimuksen lisääminen mahdollisista yhteyksistä lasten seksuaalista hyväksikäyttöä koskevan suoratoiston ja ihmiskaupan välillä.
- Tietoisuuden lisääminen lapsikaupan riskeistä ja ilmenemismuodoista, ml. pakkoavioliitot.
- Lastensuojelun ammattilaisten kouluttaminen eri puolilla maata ihmiskaupan riskistä ja tehokkaista ehkäisytöistä.
- Tietoisuuden lisääminen koulujen opetussuunnitelmien ja opettajien kouluttamisen kautta.
- Toimet ihmiskaupan lapsiuhrien parissa työskentelevien kouluttamiseksi niin, että he tunnistavat yksilölliset tarpeet ja lapsen edun.
- Avun tarjoaminen ihmiskaupan nuorille uhreille heidän tarpeidensa mukaan.
- Palauttamismenettelyjen yhteydessä lapsiuhrien edun arviointi ja tukitoimet ennen palauttamista.

Ilmastonmuutos

- Varmistaa kansallisten ilmastonmuutosta koskevien säädösten ja strategioiden täytäntöönpano lasten tarpeet huomioon ottaen.
- Arvioida ilmastotoimien mahdollisia vaikutuksia lapsiin.
- Ryhtyä lainsäädäntö- ja muihin toimenpiteisiin noudattaakseen ylikansallisia velvoitteitaan, jotka liittyvät lapsen oikeuksiin kohdistuviin ympäristövaikutteisiin.

Kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja niiden valvontaelimet

- Suositusten levittäminen, myös naisille ja tytöille, jotka eivät puhu kansalliskieliä.
- Kehittää pitkän aikavälin suunnitelman Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanoon.
- Ratifioida kansainvälinen yleissopimus siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksista.
- Sisällyttää lapsen oikeuksien yleissopimus kansalliseen lainsäädäntöön.
- Panna täytäntöön lapsen oikeuksien komitean antamat suositukset ja saattaa lapsiystävällinen versio suosituksista lasten saataville.
- Jatkaa yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa.
- Velvoittaa lapsistrategian koordinoitelin varmistamaan lapsen oikeuksien yleissopimuksen täytäntöönpano.

Koronapandemiasta toipuminen

- Naisten ja tyttöjen osallisuus koronaviruksen toipumisohjelmissa ja strategioissa.
- Naiset ja tytöt hyötyvät koronatukipaketeista.

Koulutus

- Kiusaamisen vastaiset toimet, mm. toimenpideohjelman täytäntöönpanon seuranta yms.
- Tyttöjen osallistuminen ei-perinteisille opiskelu- ja urapoluille.
- Väliaikaiset erityistoimet sukupuolten edustuksen tasaamiseen koulutus- ja ammattialoilla.
- Täytäntöön pantava toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa.
- Varmistaa lasten oikeus inklusiiviseen opetukseen.
- Puuttua koulunkäynnin keskeyttämisen sosioekonomisiin juurisyihin.
- Varmistaa kaikille yhdenvertaiset ja osallistavat koulutusmahdollisuudet ja edistää suvaitsevaisuutta, monimuotoisuutta ja yhdenvertaisuutta kouluissa.
- Järjestää koulutusta kaikille niille, jotka työskentelevät palvelujen tarjoamisen ja lasten ja nuorten oikeuksien parissa.
- Varmistaa lasten hyväksi ja parissa työskenteleville ammattihenkilöille koulutusta lapsen oikeuksista.
- Varmistaa lasten parissa ja hyväksi työskenteleville koulutusta lapsen oikeudesta tulla kuulluksi.
- Varmistaa heikossa asemassa oleville lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet päästä hyvälaatuiseen koulutukseen.
- Vähentää ja ehkäisee koulunkäynnin keskeyttämistä ja toistuvia koulupoissaoloja.
- Varmistaa hyvälaatuisen monikielisen ja -kulttuurisen opetuksen saatavuus.
- Varmistaa lasten ja nuorten aktiivinen osallistuminen koulutuspolitiikan muodostamiseen.
- Tehostaa ihmisoikeuksien, lapsen oikeuksien ja lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen periaatteiden opettamista kouluissa ja opettajien koulutuksessa.
- Romanilasten oppimisvelvollisuuden täyttämistä merkitsevä nostaminen.

Lapsen etu ja näkemysten kunnioittaminen

- Taata lapsen edun periaatteen soveltamisen kaikilla aloilla, joilla lapsen oikeuksia suojellaan.
- Perustaa valvontamekanismeja, joiden avulla mitataan lapsen edun periaatteen toteutumista.
- Taata kaikkien lasten mahdollisuus ilmasta mielipiteensä ja tulla kuulluksi heitä koskevassa päätöksenteossa, tuomioistuimissa ja hallintomenettelyissä.
- Hyväksyä lainsäädäntömuutokset, joilla varmistetaan lasten näkemysten kuuleminen ja huomioon otto.

Lapsen oikeudet digitaalisessa ympäristössä

- Tehostaa sääntelyään ja suojelupolitiikkaansa suojellakseen lasten oikeuksia ja turvallisuutta digitaalisessa ympäristössä.
- Suojella lapsia verkossa esiintyviltä haitalliselta sisällöltä ja riskeiltä.
- Pyrkii edelleen parantamaan lasten, opettajien ja perheiden digitaalista lukutaitoa.

Lapsen oikeuksien sopimuksen yleiset täytäntöönpanotoimet

- Varmistaa lapsen oikeuksien toteutuminen kestävän kehityksen Agenda 2030 toimintaohjelman täytäntöönpanoprosessissa.
- Sisällyttää yleissopimus kansalliseen lainsäädäntöön.
- Vahvistaa lapsen oikeuksia koskevaa vaikutusarviointia lainsäädäntöprosessissa.
- Velvoittaa lapsistrategian koordinoituihin varmistamaan yleissopimuksen täytäntöönpano.
- Luoda järjestelmä lapsille suunnattujen resurssien kohdentamisen seuraamiseksi.
- Määritellä budjettipolitiikka, joka koskee heikossa tai haavoittuvassa asemassa olevia lapsia.
- Vahvistaa läpinäkyvyyttä ja osallistavia budjetointiprosesseja.
- Vahvistaa tiedonkeruujärjestelmää.
- Varmistaa tietojen erittely monella perusteella.
- Varmistaa tietojen tehokas koordinointi ja jakaminen asianomaisten kesken.
- Varmistaa riittävät resurssit yleissopimuksen täytäntöönpanon valvontaan ja arviointiin.
- Vahvistaa lapsiasiavaltuutetun riippumattomuutta.
- Vahvistaa lapsille suunnattua tiedottamista.
- Lisätä lasten ja vanhempien tietoisuutta valitusmenettelystä tehdystä yleissopimuksen valinnaisesta pöytäkirjasta.
- Tiedottaa lapsen oikeuksista suuren yleisön ja ammattihenkilöstön keskuudessa.
- Vahvistaa lapsen oikeuksiin perustuvaa kehitysapua.
- Säättää oikeushenkilöiden vastuuta koskevaa lainsäädäntöä lapsen oikeuksiin liittyen.
- Ottaa käyttöön valvontamekanismit, joiden avulla tutkitaan ja hyvitetään yritysten tekemät lapsen oikeuksien loukkaukset.
- Vaatia, että yritykset arvioivat toimintansa vaikutukset lapsen oikeuksiin.

Lapsen osallisuus

- Taata lasten osallistumisoikeus kunnissa.
- Edistää lasten osallistumista perheessä, yhteisöissä, kouluissa ja päätöksenteossa paikallisesti ja valtakunnallisesti.

Lapset aseellisissa selkkauksissa

- Kansalaisten ja heidän lasten kotiuttaminen aseellisen selkkauksen alueelta lapsen etua kunnioittaen; määritelmien ja toimivaltuuksien rajat terrorismin torjunnassa sekä syytettyjen oikeudelliset takeet.

- Kotiuttaa alueellisten selkkausten alueilta kaikki Suomen kansalaisten lapset.
- Ehkäistä ja kieltää lainsäädännöllä aseiden kaupan ja viennin maihin, joissa lapsia tiedetään värvättävän tai käytettävän vihollisuuksiin.
- Perustaa mekanismi, jonka avulla tunnistetaan lapset, joita on käytetty vihollisuuksiin ja varmistaa heille tukea.

Lapsia koskeva lainkäyttö

- Lapsivangit erotettava aikuisvangeista.
- Alaikäisten vankien eristäminen ja suojele aikuisilta vangeilta.
- Varmistaa, etteivät lapset joudu suorittamaan rangaistuksiaan samoissa tiloissa aikuisten kanssa.
- Tarjota palveluja lapsille, joita pidetään vapautensa menettäneinä ja varmistaa laadukas säilöönottotiloissa annettava koulutus.
- Laatia lasten rikosten ehkäisemiseksi strategian, johon sisällytetään varhainen puuttuminen vaarassa tai haavoittuvassa asemassa olevien lasten tilanteeseen.
- Lyhentää oikeudenkäyntien kestoa.
- Varmistaa, ettei lapsia pidetä eristettyinä tutkintavankeuden aikana.
- Edistää rikoksista syytetyille lapsille kohdennettuja tuomioistuinten ulkopuolisia toimenpiteitä ja mahdollisuuksia muiden kuin vapausrangaistuksien käyttöön.
- Omaksuu sukupuolisensitiivisen riskiarvioinnin rikosprosessissa ottaa turvallisuusjohtamisen vakiomenettelyksi viranomaisten toiminnassa ja varmistaa naisten erityistukipalvelut lasten oikeuksien ja tarpeiden edustajina.
- Kieltää etälamauttimen käyttö lapsiin.

Lapsiin kohdistuvat haitalliset käytännöt

- Poistaa tyttöjen sukupuolielinten silpominen (FGM), ml. tietoisuuden lisääminen sen haitallisuudesta.
- Tehostaa toimenpiteitä, joilla pyritään ehkäisemään naisten sukuelinten silpomista.
- Säättää rangaistavaksi tyttöjen sukuelinten silpominen.
- Intersukupuolisten lasten lääketieteellisesti tarpeettomat sukuelimiin kohdistuvien kirurgisten toimenpiteiden kriminalisointi.
- Intersukupuolisten lääketieteellisesti tarpeettomien ilman lapsen suostumusta suoritettujen sukuelinkirurgisten toimenpiteiden lopettaminen.
- Varmistaa, että intersukupuolisten lasten tarpeetonta lääkahoitoa ja kirurgista hoitoa lykätään turvallisesti, kunnes lapsi pystyy antamaan tietoon perustuvan suostumuksensa.
- Antaa hyvitystä ja tukea intersukupuolisisille lapsille, joita on tarpeettomasti hoidettu lääkityksellä tai leikkauksilla.
- Tunnistettava intersukupuolisten lasten erityiset suojelutarpeet ja tartuttava niihin heitä edustavien kansalaisjärjestöjen kanssa.

Lapsiin kohdistuva väkivalta

- Naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen toiminnan PIO-toimijoiden ja ohjelmien riittävä resurssointi.
- Etusija syytteenpanolle suhteessa sovitteluun lähisuhde- ja perheväkivaltatapauksissa.
- Rikoslain 20 luvun muuttaminen, jotta valta-asemaan perustuvat hyväksikäytöt ja yhdyntä alle suojaikärajan ikäisen kanssa määritellään aina raiskauksiksi.
- Saavutettavat turvakodit koko maassa.
- Laatia toimintasuunnitelma naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi ja annettava riittävä rahoitus Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanoon.
- Perustaa valitusmekanismi perheväkivallan uhreille.
- Varmistaa perheväkivaltatapauksen, ml. seksuaalinen ja lapsiin kohdistuva väkivalta, rekisteröinti, tutkinta ja syyttäminen.
- Varmistaa perheväkivallan uhrien suojelu, ml. lähestymiskiellot, terveys-, oikeusapu- ja terapiapalvelut.
- Lisätä raiskaustukikeskuksia ja vahvistaa tukipalveluita.
- Järjestää riittävästi turvakoteja uhreille ja heidän lapsilleen.
- Reagoida lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan sen kaikissa muodoissa ja kaikissa olosuhteissa.
- Sisällyttää strategioihin ja suunnitelmiin heikommassa asemassa olevia lapsia koskevia kohdennettuja toimenpiteitä.
- Tehokkaita toimia verkkoväkivallan ja verkon ulkopuolisen väkivallan torjumiseksi.
- Toimenpiteitä kaikenlaisen kiusaamisen torjumiseksi.
- Tehostaa ja vakioida Barnahus-mallin kansallista toteuttamista varmistaakseen lasten pääsyn moniammatillisen tuen pariin.
- Tutkia tehokkaasti lapsiin kodissa tai sen ulkopuolella kohdistuneet väkivaltatapaukset ja puuttua niihin.
- Lisätä puuttumista lasten keskinäiseen väkivaltaan ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön.
- Varmistaa, että väkivaltaa ja hyväksikäyttöä kohtaavilla lapsilla on mahdollisuus käyttää luottamuksellisia ja lapsiystävällisiä ilmoitusmekanismeja.
- Tehostaa tiedotus- ja koulutusohjelmia, joilla lisätään tietoisuutta lapsiin kohdistuvasta väkivallasta ja hyväksikäytöstä.
- Sisällyttää lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa käsitteleviä koulutusohjelmia.
- Järjestelmällisesti koota ja analysoida tietoa kaikista ilmoitetuista, tutkituista ja syytteenpanon saatetuista lapsiin kohdistuneista väkivaltatapauksista.
- Tehostaa toimenpiteitä, joilla torjutaan kouluissa esiintyvää väkivaltaa.
- Tukea tutkimusta siitä, miten perheväkivallan todistajaksi joutuminen vaikuttaa lapsiin.
- Lisätä tietoutta naisiin kohdistuvan väkivallan eri ilmentymistä ja voimaannuttaa naisia ja tyttöjä.
- Varmistaa, että naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan muotoja käsitellään iänmukaisesti koulutus- ja poliittisissa aineistoissa.
- Kouluttaa lainvalvontavirkahenkilöitä, syyttäjiä ja väkivallan uhreiksi joutuneiden kanssa työskenteleviä väkivallan eri muodoista.

- Varmistaa väkivallan uhrien toipuminen aputoimilla, erityisesti tarjoamalla kohtuuhintaisia asuntoja väkivallan uhreille ja heidän lapsilleen.
- Tarjota erityistukipalveluja naisuhreille ja heidän lapsilleen kaikkialla Suomessa.
- Lisätä turvakotien määrää ja niiden resursseja sekä tarjota naisuhreille ja heidän lapsilleen vain naisille tarkoitettuja turvakoteja.
- Perustaa seksuaalisen väkivallan uhreille tukikeskuksia kaikkialle maahan ja varmistaa tukipalvelujen saatavuuden naisille ja tytöille riippumatta siitä, kuinka kauan väkivallanteosta on.
- Varmistaa iänmukainen psykososiaalinen neuvonta väkivallan lapsitodistajille.
- Tunnustaa tapahtunut väkivalta ja varmistaa lapsen etu huoltajuudesta ja tapaamisoikeudesta päätettäessä.
- Katsoa lasten läsnäolon naisiin kohdistuvan väkivallan aikana raskauttavaksi seikaksi oikeuslaitoksissa.

Lasten ja nuorten mielenterveys

- Tyttöjen itsemurhien ydinsyiden tutkiminen puuttuakseen mielenterveysongelmiin.
- Mielenterveys- ja päihdehuoltolainsäädännön uudistamisen perustana oltava oikeus terveyteen
 - Mielenterveyshuollon saatavuuden parantaminen.
 - Ennalta ehkäisevät palvelut ja varhainen tuki.
 - Kohtuuhintainen mielenterveyshuolto.
- Mielenterveyspalveluiden kohdennetut toimenpiteet heikommassa asemassa oleville ryhmille.
- Tehostaa lasten itsemurhien ehkäisemistä.
- Ennalta ehkäistä ja puuttua lasten itsemurhien suureen määrään ja mielenterveysongelmien taustalla oleviin syihin.
- Varmistaa riittävät resurssit mielenterveysstrategian täytäntöönpanoon, järjestää päihdehuollon palvelut ja uudistaa lastensuojelulaki.
- Tehostaa lapsille tarkoitettuja mielenterveyspalveluja ja -ohjelmia.
- Varmistaa, että lapsille ei määrätä lääkkeitä mm. ahdistuksen ja masennuksen hoitamiseen, ellei se ole lääketieteellisesti ehdottoman tarpeellista.
- Tarjota mielenterveysongelmia kokevien lasten vanhemmille ja huoltajille yhteisöperustaista koulutusta ja tukea.
- Pyrkiä tiiviimpään yhteistyöhön lastensuojelun ja terveydenhuollon välillä varmistaakseen asianmukaiseen hoitoon pääsy mielenterveysoireista kärsiville nuorille.

Lasten ja nuorten terveys

- Varmistaa lapsille nopeat ja hyvälaatuiset terveystalvelut koko maassa.
- Tarjota sosiaali- ja terveystalveluja kaikille, mukaan lukien paperittomille, lapsille ja raskaana oleville naisille.
- Tiedottaa perheille rintaruokinnan tärkeydestä.
- Ottaa huomioon lasten itsemääräämisoikeus ja oikeus osallistumiseen kaikilla sosiaali- ja terveydenhuollon aloilla.

- Hyväksyä sukupuolisensitiivinen nuoria koskeva seksuaali- ja lisääntymispolitiikka.
- Varmistaa, että lapset saavat ikänsä mukaista seksuaali- ja lisääntymisterveyskasvatusta.
- Tehostaa pyrkimyksiä estää huumeiden, alkoholin ja tupakan käyttö nuorten keskuudessa.
- Varmistaa tarvittava apu ja tuki pelaamishäiriöistä ja peli- tai verkkoriippuvuudesta kärsiville lapsille.
- Ottaa käyttöön varhaisen havaitsemisen mekanismeja puuttuakseen syömishäiriöisten tyttöjen suureen määrään.
- Aikaisen tunnistamisen ja puuttumisen malli syömishäiriöistä kärsivien kohdalla.
- Lastensuojelulaitosten arvioitava hepatiitti-C:tä sairastavien nuorten tilanne, ja antaa tarvittaessa DAA-hoitoa.
- Tarvittavat toimenpiteet Covid-19-tartuntojen torjumiseksi lastensuojelulaitoksissa.

Lastensuojelu, perheystävällisyys ja sijaishuolto

- Pitää lapset ensisijaisesti huolettavana omassa perheessä.
- Lisätä ennaltaehkäiseviä palveluita ja varmistaa resurssien riittävyys.
- Tehostaa sosiaalipalvelujen tarjoamista koko maassa.
- Tehostaa perheille annettavaa tukea avio- ja avoerotapauksissa.
- Edistää avio- ja avoeron jälkeistä yhteishuoltajuutta ja tarjota perheneuvontaa.
- Ryhtyä toimenpiteisiin, joilla järjestetään alkoholi- ja päihdeongelmallisille vanhemmille sekä heidän lapsilleen tuki- ja hoitopalveluita.
- Varmistaa lapsen etu sijaishuoltoon sijoittamisessa.
- Riittävät resurssit lasten sijaishuollon strategian ja lastensuojelulain täytäntöönpanoa varten.
- Varmistaa asianmukaiset valvontamekanismit sijaishuollon olosuhteiden ja laadun valvonnalle.
- Varmistaa sijaishuollossa oleville lapsille mahdollisuus saada lapsiystävällistä tietoa oikeuksistaan ja kertoa omat näkemyksensä.
- Varmistaa saavutettavat ja lapsiystävälliset kanavat väkivallasta ja hyväksikäytöstä ilmoittamiseen.
- Varmistaa sijaishuollon jälkeisten yksilöllisten jatkopolkujen suunnittelu lapsille.
- Vahvistaa kuntien valmiuksia tarjota tietoa ja apua vankilassa olevien vanhempien lapsille.
- Nuorisolaitosten toimenpiteet varmistamaan vähintään kahden tunnin päivittäinen ulkoilu.
- Viranomaisten otettava huomioon koulukotien henkilöstön nuorten kanssa vuorovaikutuksessa tekemä arviointi toimenpiteistä, joilla rajoitetaan vapaata liikkumista laitoksen ulkopuolella.
- Lainsäädäntötoimia sen varmistamiseksi, että nuorisolaitoksissa painotetaan huumeriippuvuuden hoitoa, suojellaan nuoria huumeiden käytön, seksuaalisen hyväksikäytön tai rikolliseen toimintaan osallistumisen haitoilta.
- Koulukotien rauhoittumishuoneeseen sijoittamista käytettävä vaatimusten mukaisesti ja lainsäädäntöä muuttaa vastaavasti.

- Nuorten kanssa käytävä perusteellinen keskustelu eristämistoimenpiteen päätyttyä koulukodeissa.
- Nuorten välitöntä ja henkilökohtaista valvontaa lisättävä lastensuojelulaitoksissa.
- Viranomaisilta kommentteja käytännöstä, jonka mukaan lastensuojelulaitoksiin kutsutaan poliisi hallitsemaan väkivaltatilanteita.
- Viranomaisten oltava valppaina ja varmistaa, että lastensuojelulaitoksissa olevat nuoret ovat tietoisia valitusmenettelyistä.

Maahanmuuttajat, turvapaikanhakijat ja kansalaisuudettomat

- Vahvistaa ilman huoltajaa saapuneiden lasten oikeuksia.
- Mahdollistaa turvapaikanhakijoiden oikeusapu.
- Palauttamiskiellon periaate huomioitava turvapaikkaprosessisäännöissä.
- Arvioida uudelleen perheenyhdistämisen esteet.
- Lisätä turvapaikanhakijoiden säilöönnoton vaihtoehtojen käyttöä ja kieltää lasten säilöönnotto.
- Lopettaa turvapaikanhakija- ja maahanmuuttajalasten säilöönnotto.
- Varmistaa luvattomien maahanmuuttajien lasten pääsy sosiaali- ja terveystalviuihin.
- Varmistaa turvapaikanhakija-, pakolais-, ja maahanmuuttajalapsen edun toteutuminen turvapaikkaprosesseissa ja maahanmuuttoa koskevissa päätöksissä.
- Lyhentää turvapaikkahakemusten käsittelyaikoja ja varmistaa turvapaikkaa hakeville ja tilapäistä suojelua nauttiville lapsille kohtuuhintaisia ja hyvälaatuisia tukipalveluja.
- Myöntää turvapaikka kaikille ilman huoltajaa maahan saapuneille lapsille, poistaa perheenyhdistämisen oikeudelliset ja tuloihin liittyvät esteet.
- Varmistaa ilman huoltajaa maahan saapuneille lapsille pätevä edunvalvoja ja säännöllinen tuki.
- Suojella kansalaisuudettomia.
- Helpottaa lasten kansalaisuuden saamista syntymässä, jos he saattaisivat muutoin jäädä kansalaisuudettomiksi ja rekisteröidä kaikki sopimusvaltiossa syntyneet lapset ennen kuin heidät poistetaan maasta.
- Hyväksyy kansalaisuudettomuuden ehkäisemistä ja vähentämistä koskevat lainsäädännön muutokset.
- Maahanmuuttoviraston tunnustettava erityiset vaikeudet, joita oleskeluluvan peruuttaminen voi aiheuttaa naisille, joita perheenkokoajapuoliso kohtelee väkivaltaisesti, jos peruuttaminen voi johtaa naisten erottamisen lapsistaan.
- Varmistaa, ettei pelko Suomesta karkottamisesta lasten kanssa tai ilman lapsia estä maahanmuuttajanaisia jättämästä väkivaltaista puolisoa.
- Varmistaa maahanmuuttajanaisille ja -tytöille asianmukainen ja turvallinen majoitus.

Pakkoavioliitto

- Pakkoavioliiton nimenomainen kriminalisoiminen rikoslaisissa, tapausten asianmukainen käsittely ja uhrien tuki.
- Pakkoavioliiton uhreille vapaa valinta avioliiton mitätöinnistä/purkamisesta ja lasten perintäoikeuksista.

- Tiedonkeruu pakko- ja lapsiavioliitossa syntyneistä lapsista.
- Sisällyttää pakkoavioliitto rikoslakiin ja säättää rangaistavaksi aikuisen tai lapsen tahallinen houkutteleminen toisen valtion alueelle avioliittoon pakottamiseksi.

Romanilapset

- Viranomaisten lisättävä ja parannettava romanikielisten opettajien koulutusta, laajentaa romanikielisen oppimateriaalin tuotantoa ja lisättävä romanikielen opetustarjontaa.

Saamelaiset lapset

- Saamen kielen ja saamenkielinen opetus tunnustettava oikeutena.
- Parantaa opetuksen saatavuutta, saavutettavuutta ja laatua.
- Varmistaa, että sote-alan toimijat tarjoavat palveluja saamen kielellä.
- Elvyttää saamen kieltä kotiseutualueen ulkopuolella.
- Varmistaa saamenkieliset terveys-, mielenterveys- ja sosiaalipalvelut.
- Uudistaa saamelaislapsiin liittyvää lainsäädäntöä.
- Viranomaisten vahvistettava saamenkielistä opetusta myös saamelaisten kotialueen ulkopuolella.

Seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti

- Varmistaa sukupuolen vahvistamisprosessin yksinkertaisuus ja esteettömyys
- Ehkäistä seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvaa syrjintää ja väkivaltaa.

Syrjintä ja yhdenvertaisuus

- Tehostaa syrjinnän torjuntaa.
- Pyrkii parantamaan politiikkojen ja ohjelmien vaikuttavuutta, joilla pyritään poistamaan lasten syrjintää.
- Toimenpiteitä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Vammaiset lapset

- Vahvistaa toimenpiteitä, joilla varmistetaan kaikille vammaisille lapsille osallistava opetus yleisopetuksessa.
- Estää kehitysvammaisten lasten pitkäaikainen sijoittaminen laitoksiin.
- Varmistaa vammaisten lasten oikeus saada tarvitsemansa tiedot mielipiteiden muodostamiseen ja tulla kuulluksi heitä koskevassa päätöksenteossa.
- Vahvistaa vammaisten lasten sosiaalisen osallistamisen ja yksilöllisen kehityksen tukemista.

Vapaa-aika ja virkistystoiminta

- Varmistaa urheilu-, virkistys-, vapaa-ajan-, kulttuuri- ja taidetoiminnan saatavuus myös heikommassa asemassa oleville lapsille.
- Varmistaa, että kaikki kunnat tarjoavat lapsille maksutonta ja kohtuuhintaista vapaa-ajantoimintaa.
- Torjua urheilussa esiintyvää erottelua, hyväksikäyttöä ja ahdistelua.
- Osallistaa lapset vapaa-aikaa, leikkiä, virkistystä, kulttuurielämää ja taidetta koskevien ohjelmien suunnitteluun, laadintaan ja valvontaan.

Vihapuhe

- Sukupuoleen liittyvän vihapuheen ja stereotyyppisen naiskuvan esittämisen torjunta ja median itsesääntely.

Vähemmistökielten turvaaminen

- Vahvistaa tukea saamen kielen opetukselle sekä romanikielen ja karjalan kielten elvyttämiseksi.

YK:n yleismaailmallinen määräaikaistarkastelu (UPR)

- Vahvistaa naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa väkivaltaa koskevaa lainsäädäntöä (Sri Lanka).
- Kotiuttaa Suomen kansalaiset lapsineen aseellisten selkkausten alueilta (Irak).
- Kotiuttaa Suomen kansalaiset lapsineen aseellisten selkkausten alueilta lapsen edun mukaisesti ja tarjota kuntoutuspalveluja ja apua (Panama).
- Kotiuttaa Suomen kansalaiset perheineen Koillis-Syyrian vankileireiltä (Syyria).
- Tehostaa työnsaantia nuorille, maahanmuuttajille ja vammaisille henkilöille, tarjota sosiaalista tukea ja parantaa terveyspalvelujen saatavuutta (Valko-Venäjä).
- Tarjota laadukkaat sosiaali- ja mielenterveyspalvelut lapsille ja nuorille, sekä ammattihenkilöiden trauma- ja mielenterveyskoulutusta (Viro).
- Lisää mielenterveyspalveluiden saatavuutta ja lapsille ja nuorille ennalta ehkäisevän ja varhaisen puuttumisen palveluja (Panama).
- Yhdenvertaiset mahdollisuudet saada mielenterveyspalveluja koko maassa (Sierra Leone).
- Yhdenvertaiset mahdollisuudet saada osallistavaa opetusta (Intia).
- Yhdenvertaiset mahdollisuudet saada osallistavaa opetusta (Vietnam).
- Osallistavaa opetusta haavoittuvien ryhmien ja syrjäytymisvaarassa oleville lapsille (Armenia).
- Laajentaa nuorten vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia saada ammattikoulutusta ja töitä (Bulgaria).
- Yhtäläiset mahdollisuudet koulutukseen kaikille tytöille ja pojille, ml. romanit ja maahanmuuttajataustaiset (Peru).
- Valtavirtaistaa lapsen ja alkuperäiskansojen oikeudet ilmastonmuutoksen torjuntatyöhön (Samoa).
- Koordinointi väkivaltaa pakenevia naisia ja tyttöjä auttavien järjestelmien välillä (Costa Rica).

- Poistaa perheväkivalta sekä naisiin ja tyttöihin kohdistuva syrjintä, tehokkaat resurssit hyvitystä varten ja lyhentää oikeudenkäyntien kestoa (Kuuba).
- Jatkaa Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman täytäntöönpanoa, parantaa naisten ja tyttöjen oikeussuojaa ja edistää ilmoittamista heihin kohdistuneesta väkivallasta (Ranska).
- Toimia perheväkivallan sekä sukupuolittuneen ja naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan poistamiseksi (Kypros).
- Estää ja torjua naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa väkivaltaa edistämällä erityisesti maaseutualueilla asuvien oikeussuojakeinoja (Filippiinit).
- Estää naisiin ja lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa ja lisätä resursseja seksuaalisen tai sukupuolittuneen väkivallan uhrien hoitoverkoston (Uruguay).
- Tehostaa naisten ja lasten suojelua väkivallalta lainsäädännön parantamisella (Valko-Venäjä).
- Lapsen edun huomioon ottaminen maahanmuuttoa koskevissa lapseen vaikuttavissa päätöksissä ja helpottaa lasten yhdistämistä perheisiinsä (Uruguay).
- Uudistaa maahanmuuttolainsäädäntö lapsen edun turvaamiseksi, lopettaa alaikäisten säilöönotto ja helpottaa perheenyhdistämistä (Meksiko).
- Lopettaa maahanmuuttajalasten säilöönoton ja suojelee heidän oikeuksiaan (Kiina).
- Lopettaa maahanmuuttajalasten säilöönoton ja selvittää lasten ikään ja yksilöllisiin olosuhteisiin soveltuvia säilöönoton vaihtoehtoja (Iran).
- Kieltää maahanmuuttajalasten säilöönoton kehittämällä vaihtoehtoja lasten ja heidän perheenjäsentensä säilöönnotolle (Sambia).
- Harkita alaikäisten säilöönoton kieltämistä yleisesti (Filippiinit).
- Kieltää maahanmuuttolainsäädännön rikkomiseen perustuvan lasten säilöönoton ja säätää säilöönoton vaihtoehtoja (Sierra Leone).
- Rajoittaa lasten sijoittamista sijaishuoltoon ja pitää ensisijaisena ratkaisuna lasten jättämisen tai palauttamisen perheisiinsä (Irak).
- Kunnioittaa vanhempien oikeuksia kasvattaa ja kouluttaa lapsensa (Nigeria).
- Pyrkimys pitää lapset perheessään ja varmistaa perheille tukea lasten huoltamiseen (Puola).
- Puuttua lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja väkivaltaan hoitolaitoksissa (Syyria).
- Edistää sukupuoli-identiteettiä koskevaa lainsäädäntöä, jossa tunnustetaan lasten ja nuorten oikeus kehittyä vapaasti ja joka takaa heille ihmisarvoisen kohtelun (Argentiina).
- Säätää lainsäädäntöä, joka mahdollistaa alle 18-vuotiaiden henkilöiden sukupuolen oikeudellisen vahvistamisen (Islanti, Kanada).
- Kunnioittaa intersukupuolisten lasten itsemääräämisoikeutta ja kieltää tarpeettomat kirurgiset toimenpiteet (Islanti, Kanada).
- Säätää lainsäädäntöä, joka mahdollistaa alle 18-vuotiaiden henkilöiden sukupuolen oikeudellisen vahvistamisen (Islanti) (Kanada).
- Parantaa maahanmuuttajien, etenkin lasten ja nuorten, suojelumekanismeja kansainvälisten vaatimusten mukaisesti (Paraguay).
- Turvapaikanhakijoille oikeus oikeudenmukaiseen turvapaikkaan koskevaan päätöksentekoprosessiin ja taata, ettei perheitä, joissa on alaikäisiä lapsia, oteta säilöön (Espanja).